

Izjava br. 10/ 2013. o zloupotrebi psihijatrije u slučaju Građanke Z. K. iz Osijeka

Posljednjih godina u Hrvatskoj je zabilježeno više slučajeva zloupotrebe psihijatrije u kršenju ljudskih prava pacijenata, a Hrvatski helsinški odbor za ljudska prava (HHO), u okviru svog mandata, bio je angažiran u nekoliko takvih prilika. S dužnom pažnjom, poučeni nemilim događanjima i zloporabama, ne samo u Hrvatskoj, posebno pratimo takve pojave, pa tako i najnovija, medijski vrlo eksponirana događanja vezana uz građanku Z.K. iz Osijeka.

Građanku Z.K. 26. lipnja 2013., privela je policija na prijavu njenog dvadesetogodišnjeg sina. Povod je bio međusobni prijemor majke i sina, nakon što je brat njenog supruga vrijeđao Z.K. Sin je stao između majke i strica, te, također, počeo vrijeđati i ponižavati svoju majku. Na to ga je ona, prvi puta u životu, pljusnula.

Odmah po privođenju, u policijskoj postaji građanki Z.K. sugerirano je da prizna djelo obiteljskog nasilja, što je ona odlučno odbila. U večernjim satima, policija je građanku Z.K. privela sutkinji Prekršajnog suda u Osijeku, Branki Lukić, koja ju je, također, pokušala nagovoriti da prizna nasilno ponašanje, što je Z.K. opetovano odbila. Sutkinja B. Lukić je potom od privedene građanke Z.K. zatražila broj mobitela njenog supruga Ante Kvesića, koji inače obnaša dužnost predsjednika Odjela sudaca istrage, Županijskog suda u Osijeku. Sutkinja je pred građankom Z.K. nazvala njenog supruga i uskočkog suca A. Kvesića, zatim izašla u hodnik suda, te nakon razgovora s njim, donijela rješenje o privođenju građanke Z.K. na Psihijatrijski odjel KBC-a Osijek. **Važno je napomenuti da je odluku o upućivanju na psihijatriju, sutkinja donijela bez prethodno pribavljenog mišljenja bilo kojeg liječnika.**

Građanka Z.K. je na Odjel osječke psihijatrije dovedena u pratnji dva policajca, čija dužnost, kao što je svakome poznato, prestaje pred vratima ordinacije, u ovom slučaju psihijatrijskog odjela. Umjesto toga, oni su ušli na odjel, a građanka Z.K. tom se prilikom morala svući do gola - pred policajcima i medicinskom sestrom! Takav odnos prema pacijentici Z.K. predstavlja grubo kršenje temeljnih pravila o postupanju policije u takvim i sličnim slučajevima, budući je, zbog zaštite osobnosti, privedena građanka Z.K. mogla, eventualno, biti razgolićena samo pred policajkama i medicinskim osobljem, i to u slučaju da pacijentica iskazuje visok stupanj agresivnosti. Građanka Z.K. je potom, bez ikakva obrazloženja, vezana za krevet, kao da je riječ o najtežoj bolesnici, te je, uz sve to, morala pred dežurnom liječnicom popiti danu joj tabletu. Građanka Z.K. smještena je u sobu s teškim duševnim bolesnicima koji najčešće ne vladaju sobom i svojim postupcima - galame, vrište i plaču. Time su nadležne institucije prekršile čl. 4., 5., 6., 14. i 15. Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama. Gotovo tri tjedna, sve do prebacivanja u zagrebačku Bolnicu za psihijatriju Vrapče, 12. srpnja, u takvim se okolnostima i ambijentu nalazila građanka Z.K. U Psihijatrijskoj bolnici Vrapče, nalazi se i danas, a dovedena je temeljem rješenja Županijskog suda u Osijeku, pretpostavlja se, zbog velike medijske pozornosti koju je taj slučaj izazvao.

Za prepoznavanje drame koju prolazi građanka Z.K. valja se vratiti kronološki na događanja koja su prethodila njenom prebacivanju u Zagreb. Dana 27. lipnja 2013., po nalogu psihijatra KBC Osijek, bez ikakva razgovora sa Z.K. ili obavljanja dijagnostike, Psihijatrijski odjel KBC-a Osijek je izvijestio Županijski sud u Osijeku, da je Z.K. zadržana na odjelu uz mjere prisile, na temelju, po svemu, suspektne dijagnoze da je posrijedi teža duševna bolest.

Sudac Županijskog suda u Osijeku, Josip Frajlić, pokušao je na Odjelu psihijatrije-KBC Osijek, prije donošenja rješenja u skladu sa zakonom, razgovarati sa Z.K. ali mu je sugerirano da to ne čini „jer bi to oštećenu uznemirilo“. Sudac je potom, u izvanparničnom postupku, na temelju izvještaja psihijatra, produžio boravak Z.K. na psihijatriji i naložio njeno psihijatrijsko vještačenje. Odabran je vještak izvan KBC-a Osijek, a ročište je održano 5. srpnja 2013., te je na ročište, na inzistiranje odvjetnice Jasminke Biloš, dovedena i Z.K. Temeljem zahtjeva vještaka dr. Berislava Pašalića, Z.K. je zadržana na psihijatrijskom odjelu KBC Osijek, uz inzistiranje vještaka da je treba poslati na liječenje u psihijatrijsku ustanovu zatvorenog tipa.

Sa stručnim mišljenjem vještaka dr. Berislava Pašalića, nisu se suglasili drugi liječnici - sudska vještakinja, doktorica Jasminka Horvatić, i sudski vještak, doktor Ljubomir Radovančević.

Građanki Z.K. 9. srpnja su na osječkoj psihijatriji zabranili razgovor s odvjetnicom, oduzeli joj mobitel i obavijestili je

da će prema njoj primijeniti prisilne mjere liječenja. Koliko je daleko išlo protuzakonito postupanje prema građanki Z.K. vidljivo je i iz napisa novinara Drage Hedla (Jutarnji list, 13. srpnja 2013.). Novinaru je doktor Pavo Filaković, predstojnik Odjela osječke psihijatrije, savjetovao da se „drži podalje i da se u to ne miješa“, što, blago rečeno, predstavlja izravni i grubi pritisak na medijske slobode. Kakva je atmosfera stvorena oko slučaja Z.K., kamo vode „magnetske silnice“ ovakvog postupka prema njoj, vidi se i iz izjave njenog supruga, suca Ante Kvesića, koji je za Jutarnji list izjavio: „Tko jamči da sljedeći put, umjesto pljuske otvorenim dlanom, u ruci ne bi bila sjekira ili nož?“

Ova izjava suca A. Kvesića, predstavlja grubo kršenje čl. 3. i 8. Kodeksa sudačke etike. Kodeks su prekršili i suci B. Lukić i J. Frajlić. Sudac Kvesić mora znati da je bilo kakvo komentiranje sudskih postupaka u tijeku, od strane državnih dužnosnika, a pogotovo od strane suca, kažnjivo djelo. Odbor smatra da je sudac Kvesić svojim postupcima prekršio čl. 312 Zakona o kaznenom postupku a jednako tako da je prekršio odredbe čl. 89 i 91 Zakona o sudovima. Stoga smatramo da sudac Kvesić ne samo da ne može više biti predsjednik Odjela sudaca istrage, nego da uopće ne može obnašati časnu sudačku dužnost, pa pozivamo Državno sudbeno vijeće da ga razriješi dužnosti.

O atmosferi stvorene oko slučaja građanke Z.K. govori i činjenica da je nakon objavljenog članka u Jutarnjem listu u petak, ženski odjel psihijatrijske klinike KBC Osijek bio je zatvoren za posjete, a na vratima je bio lanac sve dok građanka Z.K. nije prebačena u Zagreb.

Na zahtjev braniteljice Z.K., odvjetnice Jasminke Biloš, Županijski sud u Osijeku prihvatio je predlaganje svrsishodne delegacije predmeta Z.K. i Vrhovni sud Republike Hrvatske je 15. srpnja odredio da Županijski sud u Zagrebu bude nadležni sud za slučaj Z.K.

Z.K. je u petak, 11. srpnja 2013., po nalogu Županijskog suda u Osijeku, prebačena u zagrebačku Psihijatrijsku bolnicu Vrapče, radi daljnjeg postupanja. Prilikom dolaska u bolnicu Vrapče dežurne liječnice nisu joj odredile nikakvu terapiju i do danas ne uzima nikakve lijekove. Uprava Psihijatrijske bolnice Vrapče, dopustila joj je komunikaciju s njenom braniteljicom i ostalim osobama, te omogućila upotrebu vlastitog mobitela.

U ponedjeljak ujutro, predsjednik HHO-a i jedna zaposlenica iz ureda HHO-a, posjetili su bolnicu Vrapče gdje su razgovarali s ravnateljem bolnice, prof. dr. Vladom Jukićem, i liječnicom koja vodi predmet Z.K.

Predstavnici HHO-a razgovarali su bez prisutstva medicinskog osoblja s gđom Z.K. u nazočnosti njene odvjetnice.

Izvršni odbor (IO HHO) drži da su gđi. Z.K. povrijeđena temeljna ljudska prava, ali i da su prilikom postupanja prema njoj prekršeni i brojni zakoni RH. Odbor će zbog toga i dalje pomno pratiti slučaj Z.K. O svojim saznanjima IO HHO-a obavijestit će DORH i Ministarstvo unutarnjih poslova, te Vrhovni sud RH, Ministarstvo pravosuđa RH i DSV, tražeći provjeravanje činjenica i utvrđivanje eventualnih prekoračivanja zakonskih ovlasti od osoba unutar pravosudnog sustava RH. O svojem nalazu, HHO će obavijestiti i Ministarstvo zdravlja, nadležne liječničke institucije, kao i upravu KBC-a u Osijeku.

Za Hrvatski helsinški odbor:

Ivan Zvonimir Čičak
predsjednik